



A TANTÁRGY ADATLAPJA

Nyelvtudomány-történet

Egyetemi tanév 2025–2026

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeș–Bolyai Tudományegyetem
1.2. Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3. Intézet	Magyar és Általános Nyelvészeti Tanszék
1.4. Szakterület	Nyelv és irodalom
1.5. Képzési szint	Mesteri képzés
1.6. Tanulmányi program / Képesítés	Magyar nyelvészeti és irodalmi tanulmányok
1.7. Képzési forma	Nappali tagozatos képzés

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve		Nyelvtudomány-történet				A tantárgy kódja		LMM2112	
2.2. Az előadásért felelős tanár neve			dr. Fazakas Emese, egyetemi docens						
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve			dr. Fazakas Emese, egyetemi docens						
2.4. Tanulmányi év		II	2.5. Félév	1	2.6. Értékelés módja	V	2.7. Tantárgy típusa		DSIN

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszámja)

3.1. Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor/projekt	2
3.4. Tantervben szereplő összóraszám	56	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	28
Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					35
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					46
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					45
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					12
Vizsgák					2
Más tevékenységek:					
3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összóraszámja					140
3.8. A félév összóraszámja					196
3.9. Kreditszám					8

4. Előfeltételek (ha vannak)

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása



4.1. Tantervi	
4.2. Kompetenciabeli	

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	vetítő, laptop
5.2. A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	vetítő, laptop

6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák¹

Sz ak m ai /k ul cs- ko m pe te nc iá k	• C1. Ismerje és használja helyesen a nyelvtudomány fogalmait és módszereit • C1.4. Legyen képes összehasonlítani, elemezni és bemutatni régebbi nyelvtudományi felfogásokat a mai elfogadott elméletekkel • C3.4. Legyen képes alkalmazni az ismereteit kutatásai során; lássa az összefüggéseket a kultúra, a művelődéstörténet, ill. az egyetemes történelem és a nyelvtudomány alakulása között
Tr an sz ve rz áli s ko m pe te nc iá k	• CT1. Legyen képes írott nyelvi anyag alapján összehasonlító és elemző szöveget alkotnia • CT2. Legyen képes csapatban dolgozni és ennek érdekében képes legyen az építő interperszonális kommunikációra, valamint arra, hogy csapatban bármely munkát elvégezhesen • CT3. Legyen képes egyéni kutatómunkát végezni, társainak ismereteket átadni

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

¹ Választhat kompetenciák vagy tanulási eredmények között, illetve választhatja mindkettőt is. Amennyiben csak az egyik lehetőséget választja, a másik lehetőséget el kell távolítani a táblázatból, és a kiválasztott lehetőség a 6. számot kapja.



7.1 A tantárgy általános célkitűzése	A hallgatók általános képet kapnak az európai kultúráról, civilizációról, tudománytörténetről
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	A tantárgy célja megismertetni a hallgatókkal azokat az elméleteket, amelyek az ókortól napjainkig meghatározták a nyelvtudomány mint diszciplína alakulását. Mivel fontos megérteni azt, hogy a mai nyelvelméletek miként és hogyan alakultak ki, nem elég a 18. század végén illetve a 19. század elején kialakuló elméletekkel kezdeni a bemutatást, hanem vissza kell nyúlni az ókorig, és bemutatni a legfontosabb tendenciákat.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Az ókori nyelvészet kezdetei: a görög nyelvélmelet	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	a hallgatók előzetes ismereteinek fontossága
2. Az ókori nyelvészet: a római kor elméletei és az arab nyelvtudomány	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	a hallgatók előzetes ismereteinek fontossága
3. A kora középkor nyelvtudománya (5–12. sz.): a nominalizmus és realizmus vita, a spekulatív grammatikák	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	a hallgatók előzetes ismereteinek fontossága
4. A modista grammatikák, az anyanyelv szerepének megerősödése, Dante Alighieri	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	a hallgatók előzetes ismereteinek fontossága
5. Racionalizmus és empirizmus; az univerzális grammatikák	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	a hallgatók előzetes ismereteinek fontossága
6. A Port-Royal-i grammatikák, Gottfried Wilhelm Leibniz	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	a hallgatók előzetes ismereteinek fontossága
7. A 18. sz. vége és a 19. sz. eleje: a nyelv isteni eredete, a beszéd eredete, univerzálisak és etimológiák	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	a hallgatók előzetes ismereteinek fontossága
8. A történeti nyelvtudomány kezdetei 9. Új elméletek a 19. és a 20. század fordulóján (B. de Courtenay, geolingvisztika, Wörter und Sachen módszer)	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	a hallgatók előzetes ismereteinek fontossága
10. Új elméletek a 19. és a 20. század fordulóján (esztétikai irányzat, neolingvisztika, W. D. Withney, G. von der Gabelentz)	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	a hallgatók előzetes ismereteinek fontossága



11. Ferdinand de Saussure és a strukturalizmus	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	a hallgatók előzetes ismereteinek fontossága
12. A strukturalizmus: a prágai, a koppenhágai és a genfi iskola	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	a hallgatók előzetes ismereteinek fontossága
13. Az amerikai deskriptív nyelvészet, a londoni iskola és a funkcionalista nyelvészet	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	a hallgatók előzetes ismereteinek fontossága
14. A generatív és a kognitív nyelvészet	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	a hallgatók előzetes ismereteinek fontossága
1. Az ókori nyelvészet kezdetei: a görög nyelvvelémelet	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	a hallgatók előzetes ismereteinek fontossága

Könyvészet

Kötelező könyvészet

Auroux, S. et al. (eds.): *Matériaux pour une histoire des théories linguistiques. Essays Towards a History of Linguistic Theories.* Université de Lille III, Travaux et Recherches, Diffusion P.U.L., 1984.

Balázs János: *Hermész nyomában (A magyar nyelv Bölcsélet alapkérdései).* Magvető, Bp., 1987.

Máté Jakab: *A 19. századi nyelvtudomány története.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1997.

Máté Jakab: *A 20. századi nyelvtudomány történetének főbb elméletei és irányzatai.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1998.

Máté Jakab: *A nyelvtudomány (vázlatos) története az ókortól a 19. századig.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2003.

Szathmári István: *A magyar nyelvtudomány történetéből.* Tinta Könyvkiadó, Bp., 2006.

http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tinta/TAMOP-4_2_5-

[09_A_magyar_nyelvtudomany_tortenetebol/A_magyar_nyelvtudomany_tortenetebol_1_1.html](http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tinta/TAMOP-4_2_5-09_A_magyar_nyelvtudomany_tortenetebol/A_magyar_nyelvtudomany_tortenetebol_1_1.html)

Ajánlott könyvészet:

Aarsleff, Hans: The Context and Sense of Humboldt's Statement that Language 'ist kein werk (ergon), sondern eine tätigkeit (energeia)'. In: Guimarães, E. – Barros, D. L. P. (eds.): *History of Linguistics 2002.* Benjamins, 2007. pp. 197–206.

Alberti Gábor – Fóris Ágota (szerk.): *A mai magyar formális nyelvtudomány műhelyei.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2007.

Auroux, S. et al.: *History of the Language Sciences I.* de Gruyter, Berlin – New York, 2000. pp. 1–18; 245–337; 455–540; 815–924; 1002–1094.

Auroux, S. et al.: *History of the Language Sciences III.* de Gruyter, Berlin – New York, 2006. pp. 2007–2264.

Bańcerowski Janusz: *A világ nyelvi képe.* Tinta Könyvkiadó, Bp., 2008.

Barbosa, P. A.: On the Defense of von Kempelen as the Predecessor of Experimental Phonetics and Speech Synthesis Research. In: Guimarães, E. – Barros, D. L. P. (eds.): *History of Linguistics 2002.* Benjamins, 2007. pp. 101–106.

Bardzell, Jeffrey: *Stoic Language Theory in Medieval Allegorical Narrative.* Routledge, New York – London, 2009.

Dante Alighieri: A nép nyelvén való ékesszólásról. In: *Dante Alighieri összes művei.* Magyar Helikon, 1965. pp. 349–400.

Devitt, Michael – Sterelmy, Kim: *Limbaj și realitate. O introducere în filosofia limbajului.* Polirom, Iași, 2000. pp. 241–250.

Diderot: Lettres sur les aveugles à l'usage de ceux qui voient. In: *Diderot Textes choisis. Tome 1.* Introduction, commentaires et notes explicatives par Jean Varloot. Ed. Sociales 64, Paris, 1952.

Eco, Umberto: *Kant és a kacsacsőrű emlős.* Európa Kiadó, Budapest, 1999. pp. 493–530.

Fónagy Iván: A beszéd kettős kódolása. *Általános Nyelvészeti Tanulmányok IV.* 1966. pp. 69–76.

Formigari, Lia: *A History of Language Philosophies.* Benjamins, Amsterdam – Philadelphia, 2004. pp. 21–23; 57–128; 149–187.



- Gordon, W. T. – Schogt, H. G.: Ferdinand de Saussure: The anagrams and the Cours. In: Embleton, S. – Joseph, J. E. – Niederehe, H. J. (eds.): *The Emergence of the Modern Language Sciences*. Vol. 1., Benjamins, 1999. pp. 139–150.
- Harris, Roy: *Language, Saussure and Wittgenstein*. Routledge History of Linguistic Thought Series, Routledge, London – New York, 1980.
- Havas Ferenc: A grammatika speculativa modernisége. *Magyar Nyelv* 87 (1991): 145–151.
- Havas Ferenc: Duns Scotus, a nyelvi realista. In: Ladányi M. – Dér Cs. – Hattyár H.: „... még onnét is eljutni túlra ...” *Nyelvészeti és irodalmi tanulmányok Horváth Katalin tiszteletére*. Tinta, Budapest, 2004. pp. 219–221.
- Herman József: A Saussure-i gondolatrendszer és napjaink nyelvtudománya. *Magyar Nyelv* 74 (1978): 136–144.
- Kelemen János: Hatalom és nyelv Dante nyelvfilozófiájában. *Világosság* 2004/1: 3–9.
- Kelemen János: „A nemes hölgy és a szolgálóleány”. Gondolat, Budapest, 1984. pp. 7–34; 188–207.
- Kovács Árpád: Szóelmélet és antropológia Wilhelm von Humboldt nyelvszemléletében. In: Ladányi M. – Dér Cs. – Hattyár H.: „... még onnét is eljutni túlra ...” *Nyelvészeti és irodalmi tanulmányok Horváth Katalin tiszteletére*. Tinta, Budapest, 2004. pp. 225–239.
- Lucy, John A.: *Language Diversity and Thought. A Reformulation of the Linguistic Relativity Hypothesis*. Cambridge UP, Cambridge, 1992.
- Robins, R. H.: *A nyelvészet rövid története*. Osiris – Tinta, Budapest, 1999. pp. 17–58; 79–248.
- Rousseau, Jean-Jacques: *Esszé a nyelvek eredetéről*. Attraktor, Máriabesenyő – Gödöllő, 2007.
- Subbiondo, J. L.: Competing Models for a 17th Century Universal Language: A Study of the Dispute Between George Dalgarni and John Wilkins. In: Kibbee, D. A. (ed.): *History of Linguistics 2005*. Benjamins, Amsterdam – Philadelphia, 2007. pp. 112–119.
- Subbiondo, J. L.: Linguistic Theory in Historical Perspective: A study of J. R. Firth’s the Tongues of Men. In: Embleton, S. – Joseph, J. E. – Niederehe, H. J. (eds.): *The Emergence of the Modern Language Sciences*. Vol. 1., Benjamins, 1999. pp. 237–246.
- Tarnas, Richard: *A nyugati gondolat stációi*. AduPrint, Budapest, 1995. pp. 19–91; 163–252; 307–398; 412–443.
- Taylor, A. E.: *Platón*. Osiris, Budapest, 1997.
- Underhill, J. W.: *Humboldt, Worldview and Language*. Edinburgh UP, 2009. pp. 53–146.
- Vekerdi László: *Kalandozás a tudományok történetében*. Magvető, Budapest, 1969. pp. 71–108.
- Wald, Lucia: *Pagini de teorie și istorie a lingvisticii*. Ed. All, București, 1998. pp. 69–126; 189–203.

8.2 Szeminárium / Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. A szemináriumi bemutatók megbeszélése -		
2. Szent Ágoston és a nyelvtudomány (a szemiotika alapjai és története)	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel	a hallgatók előzetes ismeretei – a hallgatók aktív részvétele
Szent Ágoston: <i>Vallomások (Confessiones)</i>. ford. Városi István, Gondolat Kiadó, Bp., 1987. http://mek.niif.hu/04100/04187/04187.htm Eco, Umberto: <i>Kant és a kacsacsőrű emlős</i>. Európa Kiadó, Bp., 1999. Hubbes László – Tamás Dénes: <i>Szemiotika – a jel tudománya</i>. http://jelkepesszeg.files.wordpress.com/2010/06/szemiotikajegyzet.pdf Kelemen János: „A nemes hölgy és a szolgálóleány”. Gondolat, Bp., 1984. pp. 62–89. Máté Jakab: <i>A nyelvtudomány (vázlatos) története az ókortól a 19. századig</i>. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2003. http://jegyzet-elek.blogspot.ro/2011/11/kozepkori-irodalomkritika-bibliiai.html http://media.ektf.hu/nappali/orai_anyagok/andok/szemseg.pdf		
3. A magyar szaknyelvek kialakulására tett kísérletek (az első grammatikaírók, Apáczai Csere János és a korai nyelvújítók)	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel	a hallgatók előzetes ismeretei – a hallgatók aktív részvétele
Balázs János: <i>Sylvester János és kora</i>. Tankönyvkiadó, Budapest, 1958. Balázs János: <i>Ki írta az első magyar nyelvtant? Filológiai Közöny</i>. 1958. pp. 116–120.		



Balázs János: *Hermész nyomában. (A magyar nyelvölcsélet alapkérdései)*. Magvető, Bp., 1987.
Bán Imre: *Apáczai Csere János*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1958.
Fazakas Emese: Nyelvről való elmélkedések és elméletek. In: Hermann Gusztáv – P. Buzogány Béla (szerk.): *Székelyföldi tudományosság – székely tudósok*. Székelyudvarhely, 2012. pp. 100–126.
Hegedűs József: Sylvester Jánosról, az összehasonlító nyelvészről. *Magyar Nyelv* 89 (1993): 280–288.
Keszler Borbála: Az orvosi nyelv és a nyelvújítás. In: Gréczi Zsoldos Enikő – Kovács Mária (szerk.): *Köszöntő kötet B. Gergely Piroska tiszteletére*. A Miskolci Egyetem Nyelvtudományi Tanszéke, Miskolc, 2002. pp. 101–103.
Kiss Jenő – Szűts László (szerk.): *Tanulmányok a magyar nyelvtudomány történetének köréből*. Akadémiai Kiadó, Bp., 1991.
Kiss Jenő: A szaknyelvi standardizáció történetének néhány kérdéséhez. In: Bárdosi Vilmos (szerk.): *Világkép a nyelvben és a nyelvhasználatban*. Tinta Könyvkiadó, Bp., 2010. pp. 147–154.
Péntek János (szerk.): *Magyarul megszólaló tudomány*. Lucidus Kiadó, Bp., 2004.
Szathmári István: *Régi magyar nyelvtanaink és egységesülő irodalmi nyelvünk*. Akadémiai Kiadó, Bp., 1968.
Toldy Ferenc: *A régi magyar nyelvészek Erdősitől Tsétsiig*. MTA, Pest, 1866.
Vladár Zsuzsa: Az articula terminus Szenczinél és a korai magyar grammatikákban. In: Ladányi M. – Dér Cs. – Hattyár H.: „... még onnét is eljutni túlra ...” *Nyelvészeti és irodalmi tanulmányok Horváth Katalin tiszteletére*. Tinta, Budapest, 2004. pp. 291–221.

4. A nyelvújítás Európában és Magyarországon (A debreceni grammatika jelentősége)

hallgatói előadás tanári
kiegészítésekkel

a hallgatók előzetes ismeretei – a
hallgatók aktív részvétele

Balázs János: *Hermész nyomában. (A magyar nyelvölcsélet alapkérdései)*. Magvető, Bp., 1987.
Éder Zoltán: *Benkő József nyelvészeti munkássága és az Erdélyi Magyar Nyelvmívelő Társaság*. Akadémiai Kiadó, Bp., 1978.
Fábián Pál – Lőrincze Lajos: *Nyelvművelés*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1999.
Jancsó Elemér: *Az Erdélyi Magyar Nyelvmívelő Társaság iratai*. Bukarest, 1955.
Kiss Jenő – Szűts László (szerk.): *Tanulmányok a magyar nyelvtudomány történetének köréből*. Akadémiai Kiadó, Bp., 1991.
Máté Jakab: *A nyelvtudomány (vázlatos) története az ókortól a 19. századig*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2003.
Pusztay János: Nyelvújítás a finnugor népeknél. In: Balázs Géza (szerk.): *A nyelvújítás jelvilága*. Magyar Szemiotikai Társaság, Bp., 2010. pp. 97–100.
Szathmári István: *A magyar nyelvtudomány történetéből*. Tinta Könyvkiadó, Bp., 2006.
http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tinta/TAMOP-4_2_5-09_A_magyar_nyelvtudomany_tortenetebol/A_magyar_nyelvtudomany_tortenetebol_1_1.html
Törös László: A debreceni grammatika vitás kérdései. In: Péterfi László (szerk.): *Emlékkönyv Pap Károly főiskolai (akadémiai és egyetemi) tanári működésének harmincadik évfordulójára*. Debrecen, 1939. pp. 496–527.

5. A magyar nyelv eredetének kérdése

hallgatói előadás tanári
kiegészítésekkel

a hallgatók előzetes ismeretei – a
hallgatók aktív részvétele

Balázs János: *Hermész nyomában. (A magyar nyelvölcsélet alapkérdései)*. Magvető, Bp., 1987.
Domokos Pál: *Szkitiától Lapponiáig*. Akadémiai Kiadó, Bp., 1990.
Honti László: Mítoszok a magyar nyelv eredete körül. In: *Nyelvtudományi Közlemények*. 101. 137-151. o.
<http://www.nytud.hu/nyk/101/hontimitoszok.pdf>
Kiszely István: *A magyar nép őstörténete*. <http://istvandr.kiszely.hu/ostortenet/index.html>
Komlóssy Györgyi: *A különös magyar nyelv. Adalékok Bél Mátyás nyelvtudományi munkásságához*. Universitas, Budapest, 2010.
Dr. Maráz László: *A magyar nyelv eredetéről*. Amszterdami Egyetem – előadás <http://www.magtudin.org/MaraczL.htm>
Pusztay János: Az „ugor–török háború” után. *Fejezetek a magyar nyelvhasználat történetéből*. Magvető Kiadó, Bp., 1977.
Pusztay János: A magyar nyelv eredetéről. In: *Vasi Szemle*. <http://www.vasiszemle.t-online.hu/2010/01/pusztay.htm>
Szathmári István: *A magyar nyelvtudomány történetéből*. Tinta Könyvkiadó, Bp., 2006.
http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tinta/TAMOP-4_2_5-09_A_magyar_nyelvtudomany_tortenetebol/A_magyar_nyelvtudomany_tortenetebol_1_1.html pp. 138–146; 215–217.
Szathmári István (szerk.): *Tanulmányok a magyar és finnugor nyelvtudomány történetéből (1850–1920)*. Tankönyvkiadó, Bp., 1970.



Stemler Ágnes: <i>Nyelvrokonság és nyelvtörténet. Mátyás Flórián nyelvtudományi munkássága</i>. Gondolat, Budapest, 2004. Stemler Ágnes: Egy nyelvtörténeti szótárkísérlet a 19. század közepén: Mátyás Flórián nyelvtörténeti szótára. In: Ladányi M. – Dér Cs. – Hattyár H.: „... még onnét is eljutni túlra ...” <i>Nyelvészeti és irodalmi tanulmányok Horváth Katalin tiszteletére</i>. Tinta, Budapest, 2004. pp. 280–285. Történelem portál: <i>Milyen eredetű a magyar nyelv? – konferencia Ankarában</i>. http://tortenelemportal.hu/2012/10/torok-eredetu-e-a-magyar-nyelv-turkologiai-konferencia-ankaraban/		
6. Hagyomány és újítás a 19. századi magyar grammatikákban (különös tekintettel Simonyi Zsigmond és Brassai Sámuel műveire)	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel	a hallgatók előzetes ismeretei – a hallgatók aktív részvétele
Balázs János: <i>Hermész nyomában. (A magyar nyelv bölcsélet alapkérdései)</i>. Magvető, Bp., 1987. Bárczi Géza: <i>Simonyi Zsigmond</i>. http://www.c3.hu/~nyelvor/period/1274/127412.pdf Brassai Sámuel: <i>A mondat dualizmusa</i>. Bp., 1885. Klemm Antal: <i>Simonyi Zsigmond mondattani munkásságának értékelése és hatása</i>. Bp., 1954. Kiss Jenő – Szűts László (szerk.): <i>Tanulmányok a magyar nyelvtudomány történetének köréből</i>. Akadémiai Kiadó, Bp., 1991. Máté Jakab: <i>A 19. századi nyelvtudomány története</i>. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1997. Péntek János (szerk.): <i>A nyelvész Brassai élő öröksége</i>. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2005. Révay Valéria (szerk.): <i>Nyelvészeti tanulmányok. Simonyi-émlékkülés 2003</i>. Iskolakultúra, Pécs, 2005. Rusvai Julianna: <i>Simonyi Zsigmond és Pápay József. Magyar Nyelvőr</i> 130 (2006): 485–492. www.c3.hu/~nyelvor/period/1304/130409.pdf Szathmári István: <i>A magyar nyelvtudomány történetéből</i>. Tinta Könyvkiadó, Bp., 2006. http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tinta/TAMOP-4_2_5-09_A_magyar_nyelvtudomany_tortenetebol/A_magyar_nyelvtudomany_tortenetebol_1_1.html Vekerdi László: <i>Kalandozás a tudományok történetében</i>. Magvető, Budapest, 1969. pp. 315–327. http://moly.hu/szerzok/simonyi-zsigmond http://mek.oszk.hu/03200/03257/03257.pdf		
7. Fogarasi János és Czuczor Gergely a nyelvtudományról, a magyar nyelvről, különös tekintettel a gyökelméletre	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel	a hallgatók előzetes ismeretei – a hallgatók aktív részvétele
Balázs János: <i>Hermész nyomában. (A magyar nyelv bölcsélet alapkérdései)</i>. Magvető, Bp., 1987. Fogarasi D. János: <i>A magyar nyelv metaphysicája vagy a' Betűknek eredeti jelentései a' magyar nyelvre alkalmaztatva</i>. Pest, 1834. Horváth Katalin (szerk.): <i>Czuczor–Fogarasi-konferencia, Budapest, 2012. jan. 6</i>. Magyar Művészeti Akadémia, Budapest, 2013. Maráczi László: <i>Nyelv és képi gyökök – a magyar kultúra megtartói</i>. http://www.okotaj.hu/szamok/29-30/betu2.htm Máté Jakab: <i>A 19. századi nyelvtudomány története</i>. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1997. Németh Renáta: <i>A XIX. századi nyelv bölcsélet és a magyar nyelv szótárainak etimológiai elvei</i>. Doktori értekezés, Budapest, ELTE, 2007. Sági István: <i>Czuczor és Fogarasi nyelvtudományi elvei</i>. In: <i>Emlékkönyv Melich János hetvenedik születésnapjára</i>. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 1942. pp. 318–334. http://books.google.hu/books?id=6N8UAAAAYAAJ&q=gy%C3%B6k#v=onepage&q=gy%C3%B6k&f=false http://www.mma.hu/documents/10180/125685/mma_kiadvany_czuczor_fogarasi_konf.pdf http://e-nyelvmagazin.hu/2014/08/27/a-czuczor-fogarasi-szotar-tortenete-1821-1874/ http://mta.hu/tudomany_hirei/a-magyar-nyelv-termeszeti-rende-126653/ http://e-nyelvmagazin.hu/2014/08/27/gyokelmélet-gyokelvonas/ http://hu.wikipedia.org/wiki/Gyök_(nyelvészet)		
8. Körösi Csoma Sándor, Szentkatolnai Bálint Gábor és Bolyai János	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel	a hallgatók előzetes ismeretei – a hallgatók aktív részvétele



Benkő Samu: *Bolyai János vallomásai*. (Kiegészített, 4. kiadás). Mundus Magyar Egyetemi Kiadó, Bp., 2002.
Borcsa János (szerk.): *Szentkatolnai Bálint Gábor*. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár. 1994.
Fazakas Emese: Bolyai János „tökéletes” nyelve. In: Benő Attila – Fazakas Emese – Szilágyi N. Sándor (szerk.): *Nyelvek és nyelvváltozatok*. Köszöntő kötet Péntek János tiszteletére. I–II. AESz., Kolozsvár, 2007. I: 285–295.
Fazakas Emese: Nyelvről való elmélkedések és elméletek. In: Hermann Gusztáv – P. Buzogány Béla (szerk.): *Székelyföldi tudományosság – székely tudósok*. Székelyudvarhely, 2012. pp. 100–126.
Seebauer Imre: *Bolyai János világlátása, a magyar nyelv és gondolkodás-kultúra fejlesztésének új lehetősége*. See Studio reklám és Grafikai Bt. documents.tips/document/link/seebauer-imre-bolyai-janos-vilaglatasa
<http://www.archivum.kcst.hu/>
<http://gazsiweb.click.hu/keret.cgi?iskola/kcsomas.html>
http://hu.wikipedia.org/wiki/Bolyai_János

9. Csűrű Bálint és iskolája (a magyar dialektológia kezdetei és története)	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel	a hallgatók előzetes ismeretei – a hallgatók aktív részvétele
---	---	---

Balassa Iván: *Csűrű Bálint*. Budapest, 1988.
Hegedűs Attila: Csűrű Bálint, a dialektológus. *Magyar Nyelvjárások*. Kiadja a Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszéke XLIX, 35–40, 2011.
Imre Samu: *A mai magyar nyelvjárások rendszere*. Budapest, 1971.
Kálnási Árpád: *Fejezetek a Csűrű-iskola történetéből*. A debreceni KLTE Magyar Nyelvtudományi Intézetének Kiadványai, Debrecen, 1998.
Kiss Jenő–Szűts László (szerk.): *A magyar nyelv rétegződése*. Budapest, 1988.
Kiss Kálmán: *Csűrű Bálint és a szamosháti tájnyelv*. Varadinum Script Kiadó, Nagyvárad, 2015.
Máté Jakab: *A 20. századi nyelvtudomány történetének főbb elméletei és irányzatai*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1998.
Péter László (szerk.): *Új magyar irodalmi lexikon*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2000.
Sebestyén Árpád: *A szociolingvisztika elemei Csűrű Bálint népryelvkutató iskolájában*. Kiadja a Magyar Nyelvjárások a Kossuth Lajos Tudományegyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékének Évkönyve, XXVIII–XXIX, 47-es, Debrecen, 1990.

10. Gombocz Zoltán és Melich János (a magyar nyelvtörténet nagyjai, a magyar nyelvtörténet módszertani megalapozása)	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel	a hallgatók előzetes ismeretei – a hallgatók aktív részvétele
---	---	---

Károly Sándor: Gombocz Zoltán és Jelentéstana. *Magyar Nyelv* 73 (1977): 459–468.
Kicsi Sándor András: *Gombocz Zoltán. Életrajz és pályakép*. ELTE Eötvös Collegium, Bp., 2006.
<http://www.c3.hu/~magyarnyelv/07-1/kissj.pdf>
Kiss Jenő – Szűts László (szerk.): *Tanulmányok a magyar nyelvtudomány történetének köréből*. Akadémiai Kiadó, Bp., 1991.
Máté Jakab: *A 20. századi nyelvtudomány történetének főbb elméletei és irányzatai*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1998.
<http://www.bibl.u-szeged.hu/ligeti/gombocz.hu.utf8.html>
Sz. Bakró-Nagy Marianne: Gombocz Zoltán szemantikai tevékenysége az utókor szemével (Gombocz jelentésváltozási rendszerének kialakulása). In: Kiss Jenő és Szűts László (szerk.): *Tanulmányok a magyar nyelvtudomány történetének témaköréből*. Akadémiai Kiadó, Bp., 1991. 77–83. o.
Fehér Krisztina: *Gombocz Zoltán mint európai nyelvész*. http://www.c3.hu/~magyarnyelv/11-1/feherk_111.pdf
Hevesi András: Gombocz Zoltán. *Nyugat*. 1935, 6. szám. <http://epa.oszk.hu/00000/00022/00593/18682.htm>
Kiss Jenő: *Gombocz Zoltán életéről és munkásságáról*. Typotex kiadó, Bp., 2011. <http://cseri.web.elte.hu/lustrum/Gombocz.pdf>
Károly Sándor: Gombocz Zoltán rendszerelmélete a jelentésstanban és a szintaxisban – ahogy ma látjuk. In: Kiss Jenő és Szűts László (szerk.): *Tanulmányok a magyar nyelvtudomány történetének témaköréből*. Akadémiai Kiadó, Bp., 1991. 333–339. o.
Máté Jakab: A magyar szövegnyelvészeti kutatások kibontakozása. In: Kiss Jenő és Szűts László (szerk.): *Tanulmányok a magyar nyelvtudomány történetének témaköréből*. Akadémiai Kiadó, Bp., 1991. 462–468. o.
Temesi Mihály: *A magyar nyelvtudomány. Irányok és eredmények a felszabadulás óta*. Gondolat Kiadó, Bp., 1980.
http://hu.wikipedia.org/wiki/Melich_János



11. A hungarológia története	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel	a hallgatók előzetes ismeretei – a hallgatók aktív részvétele
Balázs János: <i>Hermész nyomában. (A magyar nyelvbőlcsélet alapkérdései)</i>. Magvető, Bp., 1987. Dóla Mónika – Farkas Judit: Generatív mondatn a magyar mint idegen nyelv oktatásában. In: Alberti Gábor – Fóris Ágota (szerk.): <i>A mai magyar formális nyelvtudomány műhelyei</i>. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2007. pp. 99–123. Giai Béla: <i>A hungarológia fogalma</i>. http://mek.oszk.hu/02000/02055/02055.htm Giai Béla – Nádor Orsolya: <i>Magyar mint idegen nyelv – Hungarológia</i>. http://vmek.oszk.hu/01700/01702/01702.pdf Kósa László: <i>A hungarológia rövid története</i>. http://epa.oszk.hu/02400/02425/00003/pdf/EPA02425_HungarologiaiIsmerettar_1990_5_066-074.pdf		
12. A grammatikairás a 20. században (Karácsony Sándortól a generatív grammatikáig)	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel	a hallgatók előzetes ismeretei – a hallgatók aktív részvétele
Karácsony Sándor: <i>Magyar grammatika társas-lélektani alapon</i>. Karácsony Sándor: <i>A magyar észjárás</i>. Magvető, Bp., 1985. Kiefer Ferenc – Gósy Mária (szerk.): <i>Helyzetkép a magyar nyelvtudományról</i>. Az MTA Nyelvtudományi Intézete, Bp., 2000. Kiss Jenő – Szűts László (szerk.): <i>Tanulmányok a magyar nyelvtudomány történetének köréből</i>. Akadémiai Kiadó, Bp., 1991. Lendvai L. Ferenc: <i>Egy magyar filozófus: Karácsony Sándor</i>. Akadémiai Kiadó, Bp., 1993. Máté Jakab: <i>A 20. századi nyelvtudomány történetének főbb elméletei és irányzatai</i>. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1998. Szathmári István: <i>A magyar nyelvtudomány történetéből</i>. Tinta Könyvkiadó, Bp., 2006. http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tinta/TAMOP-4_2_5-09_A_magyar_nyelvtudomany_tortenetebol/A_magyar_nyelvtudomany_tortenetebol_1_1.html Temesi Mihály: <i>A magyar nyelvtudomány. Irányok és eredmények a felszabadulás óta</i>. Gondolat Kiadó, Bp., 1980.		
13. A MTA és a tudományszervezés korai kísérletei	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel	a hallgatók előzetes ismeretei – a hallgatók aktív részvétele
Benkő Samu: <i>Az Erdélyi Magyar Nyelvmívelő Társaság és kora</i>. In: <i>Az Erdélyi Magyar Nyelvmívelő Társaság kétszáz éve (1793–1993)</i>. ETF. 218. EME, Kolozsvár, 1994. Éder Zoltán: <i>Benkő József nyelvészeti munkássága és az Erdélyi Magyar Nyelvmívelő Társaság</i>. Akadémiai Kiadó, Bp., 1978. EME története: https://www.eme.ro/servlet/eme/template/PWelcomeScreen.vm/action/PMenuAction/clickedmenuid/RootMenu/eventssubmit_dockclick/null Hamza Gábor: <i>Emlékezés Teleki Józsefre (1790–1855), a Magyar Tudományos Akadémia első elnökére</i>. http://real.mtak.hu/81753/ Jancsó Elemér: <i>Az Erdélyi Magyar Nyelvmívelő Társaság iratai</i>. Bukarest, 1955. MTA története: https://mta.hu/hatteranyagok/a-magyar-tudomanyos-akademia-tortenete-105670 Magyar Nyelvtudományi Társaság: https://mnyt.s3.mediacenter.hu/ Péntek János: <i>A Magyar Tudományos Akadémia Erdélyben</i>. Ábel Kiadó, 2022. Szabó T. Attila: <i>Az Erdélyi Múzeum-Egyesület története és feladatai</i>. EME, Kolozsvár, 1942 Szathmári István: <i>A Magyar Nyelvtudományi Társaság története (1904–2005)</i>, Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2015		
14. Nyelvtudomány tanítása a kolozsvári egyetemen (1872–2015) (különös tekintettel Mészöly Gedeon, Klemm Antal, Szabó T. Attila, Márton Gyula tevékenységére)	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel	a hallgatók előzetes ismeretei – a hallgatók aktív részvétele
Balassa Iván: <i>Szabó T. Attila</i>. (1906–1987). Püski, Budapest, 1996. Balassa Iván: <i>Szabó T. Attila és az erdélyi magyar néprajzkutatás</i>. <i>Ethnographia</i> 106 (1995): 1017–1023. Beke György: <i>Hogyan lesz valaki nyelvjáráskutató? Beszélgetés Márton Gyulával</i>. <i>A Hét</i> 1975/34; újraközölve Szilágysági hepehupa. 1975. 178–88. Fazakas Emese: <i>Nyelvjáráskutatás és történeti nyelvészet a Kolozsvári Tudományegyetemen</i>. Konferenciaelőadás, 2010.		



Fazakas Emese: *Nyelvészeti oktatás a Magyar Királyi Egyetemen*. Konferenciaelőadás, 2011.
Hajdú Mihály: Szabó T. Attila, a helynévkutató. In: Bárány János (szerk.): *Emlékkönyv Szabó T. Attila születésének 100. évfordulójára*. Budapest. 2006. pp. 60–63.
Károly Sándor: Gombocz szintaxisa és Klemm mondattana. *Néprajz és Nyelvtudomány* 27 (1983): 11–18.
Mészáros Rezső (szerk.): *Szegedi egyetemi almanach: 1921–1995. I. köt.* Szeged, 1996. pp. 165–166
Mikola Tibor: Nyelvészet. In: Mészáros Rezső (szerk.): *A Szegedi Tudományegyetem múltja és jelene: 1921–1998*. Szeged, 1999. pp. 186–187.
Péntek János: Szabó T. Attila (1906–1987). A régi és a megújult Erdélyi Múzeum-Egyesületet összekötő életmű. In: Kovács Kiss György (szerk.): *Hivatás és tudomány. Az Erdélyi Múzeum-Egyesület kiemelkedő személyiségei*. EME, Kolozsvár, 2009. pp. 463–492.
Péntek János: Márton Gyula http://epa.oszk.hu/00400/00458/00466/pdf/EPA00458_Korunk_1976_06_431-434.pdf
Szathmári István: *Mészöly Gedeon életműve*. <http://www.c3.hu/~magyarnyelv/01-2/szathmari.htm>

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

Az ARACIS kritériumainak megfelelően, az intézet/a tanszék együttműködik a szakmai és a társadalmi-gazdasági szférák képviselőivel, különösképp a Megyei Tanfelügyelőségekkel.

- A tantárgy tartalma megfelel az ELTE-n oktatott megegyező tantárgy tartalmával és módszereivel

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módok	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	egy adott témából házi dolgozat	írásbeli	50%
10.5 Szeminárium / Labor	a szemináriumi előadás	szóbeli	50%
1. Azok, akik járnak és szemináriumi témát is vállalnak. A szemináriumi témáknak megfelelően kiselőadást/szemináriumot kell tartaniuk azoknak a hallgatóknak, akik elvállalták azt. Ennek az anyagát el kell küldeni a tanárnak. Ez a végső jegy 50%-át teszi ki. A végső jegy másik 50%-át a következőképpen lehet megszerezni: a) vagy szóbeli vizsga formájában, amely a teljes anyag ismeretét igényli; b) vagy egy házi dolgozattal: ezt egy adott témában, megfelelő bibliográfia felhasználásával és egyéni meglátásokkal tüzdelve kell megírni (ennek legkevesebb 10 oldalasnak kell lennie). 2. Azok, akik járnak, de szemináriumi témát nem vállalnak. Ki kell választani egy témát, ami a magyar nyelvtudományhoz kapcsolódik, és ebből kell házi dolgozatot készíteni (ennek legkevesebb 7 oldalasnak kell lennie). Ez teszi ki a végső jegy 50%-át. A végső jegy másik 50%-át a következőképpen lehet megszerezni: a) vagy szóbeli vizsga formájában, amely a teljes anyag ismeretét igényli; b) vagy egy házi dolgozattal: ezt egy adott témában, megfelelő bibliográfia felhasználásával és egyéni meglátásokkal tüzdelve kell megírni (ennek legalább 10 oldalasnak kell lennie). 3. Aki nem jár az előadásokra, illetve szemináriumot sem tart, annak 2 házi dolgozatot kell leadnia a megbeszélte határidőre két különböző témából (egy az egyetemes nyelvtudomány történetéből és egyet a magyar nyelvtudomány történetéből; ezeknek mindegyike legalább 7 oldalas kell legyen), valamint 1 recenziót kell írnia egy alapkönyvről.			
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
• a fogalmak helyes használata, a jelenségek ismerete • érdekes, érthető, figyelemfelkeltő előadásmód • a hallgatókollégák bevonása a szemináriumokba • a szöveg koherens felépítése, a témának való megfelelés, a régi korok nyelvtudományi szemléletének összehasonlítása a mai állapottal			

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása



11. SDG ikonok (Fenntartható fejlődési célok/ Sustainable Development Goals)²



Kitöltés időpontja:
2025.01.24.

Előadás felelőse:

Szeminárium felelőse:

Az intézeti jóváhagyás dátuma:
2025.01.30.

Intézetigazgató:

² Csak azokat az ikonokat tartsa meg, amelyek az [SDG-ikonoknak az egyetemi folyamatban](#) történő alkalmazására vonatkozó eljárás szerint illeszkednek az adott tantárgyhoz, és törölje a többit, beleértve a fenntartható fejlődés általános ikonját is – amennyiben nem alkalmazható. Ha egyik ikon sem illik a tantárgyra, törölje az összeset, és írja rá, hogy „Nem alkalmazható”.